

Domoljub

V Ljubljani 5. aprila 1944

57 - Štev. 14

Vsem Slovencem voščimo

veselo velikonočno Vstajenje!

VELIKONOČNO VSTAJENJE

I.

V neskončni sreči Zmagovalec
zapušča v zori grob teman;
petero ran blešči kot sonce,
saj kras neba je vanje vžgan.

Mariji, zvesti sotrpinki,
privabi na obraz smehlja;
osreči žene in učence
navzočnosti Njegove slaj.

Bo mar samo na nas pozabil,
ki hranimo se s kruhom stisk?
O ne! V ljubezni neizmerni
osreči nas Njegov obisk.

Očetovsko se k nam bo sklonil,
na svoje nas Srce prižet,
da milosti, ljubezni v srcih
bo naših ogenj uplamljet.

II.

Cvetje klije mlado, nežno,
kakor zvezdic svetlih sto
in z očesci zre hvaležno
kvišku, k Stvarniku v nebo.

Spet na novo po gozdovih
se oglaš, ptičkov zhor;
njim odpeva po vrtovih
ep, ki dviga nas navzgor

Marsikteri človek hodi
neobčuten svojo pot,
ki ga v mračnost tesno vodi
mimo zemeljskih krasot.

Stvarstvo širno že vstajenje
radostno krog nas slavi
vprašujoče: »Kdaj v življenje
novo vstaneš, človek tiž«

III.

Narava se odeva v novo krilo;
v krasoto mično jo pomlad prenavlja;
ubira drobnim ptičkom strune nove,
cvetlične šopke pred oči postavlja.

Nasproti se smehlja nam mladoletje,
Toplejši vetrič čez naravo piha. —
Ne samo zunaj, tudi v srcu mora
v teh praznikih nam vzkleti vesna tiha.

Iz groba gre Gospod ves poveljan,
ko noč nalahno dnevu se odmiče.
Z naravo in z ljubeznijo brezmejno
k vstajenju tudi našo dušo kliče.

Pred nas postavlja blagoslov in srečo,
darovo zmagovalja in veselja.
Da On je naš, mi vsi odslej Njegovi,
največja Zmagovalčeva je želja.

Vojni dogodki preteklega tedna

V Italiji so boji ponehali

Nemško uradno poročilo dne 27. sušca pravi, da je na obeh italijanskih bojiščih bilo zgolj obojestransko izvidniško in udarno bojevanje.

Dne 28. sušca se glasi nemško uradno poročilo, da tega dne v Italiji ni bilo omembe vrednih bojev. Nemška bojna letala so napadla luko v Anziju, kjer so potopila en sovražni prevoznik parnik, tri pa poškodovale.

Naslednji dan je, kakor razglasa nemško uradno poročilo 29. sušca, potekel brez važnih bojev. — Nemška letala so obstreljevala otok Vis ter razdejala pristaniške naprave.

Poročilo dne 30. sušca naglašja, da ni bilo večjih bojev. Pač pa so nemški udarni oddelki vdrlj v sovražne položaje severozahodno od Cassina ter vrgli v zrak 6 sovražnih oklepnikov.

Dne 31. sušca razglasa nemško uradno poročilo, da so tudi prejšnji dan bili v Italiji zgolj krajevni boji. Južnozahodno od Cassina je nemška udarna skupina uničila sovražni oddelček, ki se je srdito upiral.

Hudi obrambni boji na vzhodu še divjajo

Dne 27. sušca poroča nemško uradno poročilo, da so se na spodnjem Bugu razbili sovražni napadi, ki bi bili radi izsilili prehod čez reko. — Na srednjem toku reke Dnjestr sovražnik huje pritiska. Zlasti hudi boji so južno od Proskurova. Med Koveljem in Tarnopolom so Sovjeti zamenj napadali. — Severno od Kovla so nemški napadi napredovali ter izrgali sovražniku novo ozemlje. — Med Dnjestrom in Čausijem so spodleteli vsi sovražni napadi v hudih bojih. — Pri Ostrovu so latvijski prostovoljci zajeli sovražni vdor.

Dne 28. sušca se glasi nemško uradno poročilo, da so pri Nikolajevu bili odbiti vsi sovražni napadi. Ob Bugu so nemške čete v hudih protinapadih preprečile, da bi sovražnik razširil svoje mostišče. — Južno od Proskurova, severno zahodno od Černovic, pri Tarnopolu in Brodiju bitka še naprej z vso silo divja. Kovelska posadka je odbila vse sovražne napade.

Na spodnjem ukrajinskem Bugu so nemške čete, kakor pravi uradno nemško poročilo, 29. sušca, uničile več brodov, ki so hoteli sovražne sile prepeljati čez reko. Nemci so zajeli več ujetnikov in zaplenili mnogo orožja. — Na povelje so nemške čete izpraznile mesto Nikolajev, ko so poprej že več tednov uničevale vse važne vojaške naprave. — Med Bugom in Prutom so nemške in romunske čete s protinapadi odbile več sovražnih napadov. — Južno od Proskurova, severno od Černovic in ob zgornjem Dnjestru so nemške in madžarske čete bile hude boje s sovražnikom. Pri Tarnopolu in Brodiju so bili odbiti vsi sovražni napadi. Nemške čete so iz Kovla vdrlje proti vzhodu potem, ko so strle sovražni odpor.

Dne 30. sušca se glasi nemško uradno poročilo, da so so nemške čete neovirane od sovražnika odmaknile od spodnjega Bugu. Med Dnjestrom in Prutom so nemške čete prestregle vse sovražne sunke. Mesto Černovice je bilo izpraznjeno. Junaška posadka Tarnopola je ponovno odbila vse sovražne napade. Pri Brodiju je bilo uničenih 16 sovražnih oklepnikov. Močni sovjetski napadi na Kovelj so bili razbiti. Bitka med Dnjestrom in Čausijem še bolj divja.

Dne 31. sušca omenja nemško uradno poročilo, da so Sovjeti med Bugom in Dnjestrom ter med Dnjestrom in Prutom vse dan napadali. V hudih bojih so bili odbiti. Romunske čete so Sovjete vrgle nazaj čez Prut. — Vzhodno od Stanislavova je nemška četa izvedla napad ter privela ujetnike. Pri Tarnopolu so boji ponehali. Pri Brodiju je nemški oklepni oddelček razbil sovražne pehotne in oklepne skupine. Posadka v Kovelju je odbila več hudih napadov.

Jasne besede srbskega politika dr. Spalajkovića

Nedavno je imel znani srbski politik dr. Spalajković v belgradskem radiu govor, kjer je povedal sledeče, tudi za Slovence veljavne stavke:

»Srbi vedo dobro za vse zvestava, ki jih je nad srbskim narodom zagretil tako imenovani »nacionalni osvobodilni pokret«. Najbolje je pa to znano samemu Mihajloviću. Tito-Brozove tolpe nimajo naloge vezati večje nemške sile na Balkan, temveč iztrebiti srbski narod. Draža Mihajlović je to ugotovil na lastne oči ter je o vseh zločinih in zverstvih tudi javno govoril in pisal. Kljub temu se pa Simović javlja sedaj kot zagovornik boljševikov.« Svoja izvajanja je dr. Spalajković zaključil z ugotovitvijo, da so Srbi nacionalisti in monarhisti in to je največje zagotovilo in poročstvo, da se načrti Tita-Broza in njegovih boljševiških priganjačev v Srbiji (in tudi drugod na Balkanu) ne bodo mogli izvesti.

Vedno več riža na Madžarskem

Na Madžarskem so zadnja štiri leta vedno več zemlje obdelali z rižem. Ko je vojna izbruhnila, so riž gojili le na 40 johov obsejni površini, sedaj raste na 5500 joihih. Lani so potrebovali za prevoz pridelanega riža 1000 železniških vagonov.

Indeksne cene na Finskem

Na Finskem razpravljajo o izboljšanju mezd in plač. Doslej so mezde določali na ta način, da so ustrezale zvišanju cen življenjskih potrebščin za 70 odstotkov. Zdaj zahtevajo zastopniki nameštencev in delavcev, naj se mezde in plače popolnoma prilagodijo tako imenovanemu indeksu življenjskih potrebščin. Če vzamemo 100 za leto 1938, potem znaša zdaj na Finskem indeks cen pri uvoznem blagu 400, pri izvoznem pa 304.

Nova vrsta umetne krvi

Nemška industrija je iznašla nov način za izdelek krvnega nadomestka, ki s pridom služi v vseh primerih, kjer je bolnik izgubil preveč krvi, prenosa pa zaradi pomanjkanja krvodajalcev ni mogoče izvesti. Nova umetna tekočina ne sinji samo za to, da napolni žile, temveč poživlja tudi ves krvni obtok, budi krvne rezerve ter pomaga, da se krvni pritisk povrne v običajno stanje.

Niso vsi berači revni

V Salzburgu so redarji aretirali 55 letno beračico in napravili na njenem domu preiskavo. Ženica je imela doma poleg hranilne knjižice več tisoč mark v gotovini in veliko zalogo živil. V njeni zanemarjeni sobi so našli 700 jajc, 48 kg slatkorja, 47 kg pšenične moko, 20 kg koruznega zdroba, 9 kg pšeničnega zdroba, 13 kg masla in masti, več sto sveč in okrog 80 kg pisanih potrebščin. Polcija je živila zaplenila in jih izročila prehranjevalnemu uradu.

V vsemirju je tema

Čim višje se letalec dvigne v zrak, tem svetlejša se mu zdi modrina neba. Ljudem na zemlji pa se celo zdi, da mora v neskončnih višinah vladati žarka svetloba brez teme in noči. Čim redkejši je zrak, tem manj se žarki razpršijo in na moji stratosfere — zračne višine — poslane nebo temno in črno, sonce pa se vidi kot žareča obla v neizmerni daljini. Brezračno vsemirje je torej temno in črno kot noč na zemlji.

Strogi eskimski sodniki

Ne smemo si misliti, da obstajajo tudi na severu sodišča podobna našim. Eskimji posevčajo svojo pažnjo pretežno borbi za življenjski obstoj in nimajo časa in ne veselja za druge, zanje manj važne zadevice, kakor so visoke šole, urejena uprava in kar še diči evropski zapad. Sodniki so poglavarji plemen, vrhu tega spada k sodišču še en moški in dve ženski. Razprave tečejo brez obtožbenca. Napisani paragrafi najstrože obojajo laž in tatvino. V eskimovskem rodu živi prepričanje, da so tatvine in laži začetek vseh drugih prestopkov in zločinov. Tudi so prepričani, da je tat ali lažnjivec obseden od hudega duha. Zato je za tatove in lažnjivce določena smrtna kazen. Na ugovore, da je tak sodni postopek proti razmernemu zločinu preester, odgovarjajo, da se hoče s tem iznebiti nevarnosti, da mu nekoč ne bi zaviadali sami lažnjivci in tatovi, s čimer bi Eskimji takoj izgubili s zemeljskega površja.

Iz bojev zoper komuniste

Komunisti so imeli v borbah zadnjih dni okrog Hotedrice, Podpeči, Godoviča, Črnege vrha in Police (manj 600 padlih, 150 ranjenih in 32 ujetih).

Pristojna oblast je zaplenila premoženje tudi sledečim novomeškim komunistam: odvetniku dr. Vasiču Ivanu, njegovemu sinu in njegovi hčerki Marjeti.

Boljševiške izgube na hrvaškem področju v zadnjih tednih znašajo 1012 mrtvih, 707 ujetnikov in 47 pribežnikov.

Domobranstvo je viteška ustanova poklicana na branik naših narodnih, verskih in človeških svetlinj.

V nekem spopadu na Polici so komunisti svojega padlega »tovariša« popolnoma alekli in ga pustili nagega obležati.

Komunisti na Dolenskem so gibčni samo je v tistih krajih, kjer ni domobranskih posadk. Pa jim bo tudi tam kmalu odklenalo.

Blizu 30.000 zavednih Slovencev večinoma iz Ljubljane je podpisalo vsenarodno protikomunistično spomenico.

V Ljubljani so že vedno nekateri, ki simpatizirajo s komunizmom, obenem pa govore, da jim ves svet nič mar ni.

Domobransko posadko v Pijavi gorici so 25. marca napadli komunisti, a so bili krvavo odbiti in so zbežali.

Izstradanje Ljubljane po komunistih ima isti cilj kakor požiganje, ropanje in uničevanje po deželi: povzročati s pomanjkanjem nezadovoljnost v množicah.

Na Orlovem vrhu na pokopališču junakov so pokopali domobranca Janeza Fabijana iz Prevola pri Hinjah; je podlegel ranam, dobljenim v boju s komunisti.

Hotedrišica in Godovič

Ti le dve sliki iz Hotedrišice in Godoviča kažejo razdejanje, ki so ga slovenski kraji pretrpeli po rdečih komunističnih razbojnikih.

Požar, ki traja že 54 let

Leta 1884 so rudarji v ameriški državi Ohio stopili v stavko in zažgali premogovno žilo. Vnel se je takoj silen ogenj, ki je kmalu segel tudi pod zemljo in ni ugasnil do danes. Požar je premoga v vrednosti več milijonov dolarjev, skušali so ga omejit s pomočjo cementnih sten in na druge načine, a mu do danes niso prišli do živca. Ogenj se ne omejuje samo na podzemlje, marveč uničuje tudi gozdove in poslopja na površini. Inženirji sodijo, da za dobo 200 let požara sploh ne bo mogoče udušiti, močno bi bilo kvečjemu preprečiti njegovo nadaljnje širjenje. V ta namen bodo s posebnimi stroji razkopali zemljo, odkopali nekaj premogovne žile in luknje zamažili z mokrim blatom. Da tako delo nikakor ni enostavno, si lahko predstavljamo iz dejstva, da meri ena sama taka luknja, ki varuje premogovno polje, nad kilometer in pol v dolžini.

Trpljenje v savojski ječi

V zadnji številki smo prinesli začetek pripovedovanja nesrečnega slovenskega moža, ki je zaradi komunistov po nedolžnem moral iti sedet v zloglasno ječo Castellfranco. Danes prinašamo tisti del njegovega pripovedovanja, ki nam govori o trpljenju v tej ječi.

Red v kaznilnici je dokaj strog, sicer pa sledi za vsako malenkost huda kazen. Vstali smo morali ob pol osmih. Zajtrka sploh ni. Ko smo se umili in pomeli sobo, smo potrti čakali kosila. Šteli so nas trikrat na dan ob pol osmih, ob enajstih in ob petih popoldne. Vsakokrat je paznik potolkel po križih, ali so še celi. Sprehoda smo imeli eno uro na dan, kakor smo prišli na vrsto. Enkrat na mesec smo se kopali po 5 minut, 15 ljudi pod štirim tušji. Ob nedeljah smo smeli pisati po četrt ure pisma v pisalni sobi. Svinčnike in papir smo dobili tam.

Človeku se malo čudno zdi, da morajo kaznjence še posebej kaznovati, čeprav kazen trpe. Pa je tako. Tudi v ječi se kaznjence pregreši; to se pravi, kjer je več ljudi skupaj, tam se pregreši proti veljavnemu redu ali zakonu. To je zopet dokaz, da ječa ne poboľjša človeka. V Castellfranco so imeli zelo hude ječe za »poboľšanje kaznjencev«.

»Načimlejša je bila,« pravi naš znanec, »celica, ki smo ji rekli »ajncel«. Dobili si na dan pol kilograma kruha in vod, v četrtek pa nič kruha, zato pa toplo brano. Celica je bila temna in majhna. Postenilo so ejutraj zložili in zaklenili, da jetejnik ni mogel ležati, na sprehod je šel posebej.

Hujša je temnica. Drugače je kot v »ajncelu«, le popolna tema je notri. Še hujši »ajncel«, ki nima nič postelje, le na sredi sobe je pritrjena železna veriga, h kateri priklenejo jetejnika. Najhujši je seveda »cela«. V tej celici je postelja obetonirana na sredi sobe. Nima nič posteljnega, ampak kaznjence razpno in priklenejo za roke in noge k postelji. Leži pa na samih železnih križih, popolnoma nag, dva dni brez hrane, na stranišče pa sploh ne sme, ampak ima kar pod posteljo posodo. Ves čas se ne more niti za pedenjem premakniti, temveč mora ležati nepremično. Prej ga pa še dobro prebičajo z žilovko. Ko prideš iz te celice ven, si kakor da bi te kdo s križa snel.

Kaj je treba narediti, da ga vtaknejo v to celico?

Neki kriminallec n. pr. je skušal pobegniti na ta način, da se je zaprl v pohišstvo, katerega so peljali v mesto. Drugi je oklofutal paznika in neki tržačan je pa prenesel iz enega oddelka v drugi komunistično pošto. Kdor je bil enkrat v tej celici, bi šel drugič raje v smrt kot vanjo.

Pa še en »ajncel« ima ječa za norce. V tej celici je lesen pod, katerega ni niti v eni sobi, in stene so do višine dveh metrov debelo obložene z usnjem, če bi se norec slučajno zaletava z glavo ob zid.

Kaj pa hrana?

»Hrana? Vsako opoldne smo dobili pol litra gostega, pol litra vode. En dan so bili pomešani makaroni s kakšnim zelenjavnim listjem, drugi dan pa riž. Po kapitulaciji pa riža nismo več dobili. Ob desetih popoldne smo dobili pol kilograma kruha dnevio. To je bilo vse. Sicer smo imeli vse festvien na karte, to da za nas je uprava jemala, le sladkor smo dobili v prosto porabo. Ob nedeljah pa smo imeli priboljšek 5 dkg sira ali celasa. Dovoljevali so nam, da smo si smeli sami kupiti kuhano ali surovo čebulo, jesih, včasih jabolka, če so se dobila, četrt litra mleka, jeseni v oblačih krompir in San Pellegrio prašek. To smo morali naročiti dvakrat na teden pazniku dva dni prej. Nismo pa mogli naročiti na svojo knjižico za prijateljstva. Lahko smo mu odstopili nekoliko od svojega dela, kupiti pa zanj nismo smeli ničesar.

Po taki hrani bi se zelo slabo redili. Pomagali so nam paketi. Nekateri so jih dobili precej, bili so pa tudi taki med nami, ki niso dobili ves čas niti enega paketa. S takimi je bila še bolj bridka kot z nami.

Oblečeni smo bili poleti v platneno obleko in po ene spodnje hlače in eno srajco smo menjali enkrat na teden. Po kapitulaciji pa nismo menjali niti enkrat perila. Pozimi smo imeli sivo zmsako obleko.

Življenje v celici.

Nikdar nisem mislil, da človek lažje prenaša telesne bolečine kot duševne. Pa je tako. V celici

je res neprijetno življenje. Veliko je treba pretrpeti. Bili smo zelo lačni, grizle so nas stenice, zelo je smrdelo notri, pozimi nas je zeblo, pa vse to ni nič. Nikdar nisem zaradi tega potožil. Kadar pa sem se zavedel, da sem zaprt, da nisem svoboden, da sem priklenjen na samotno celico, da moram biti vsakemu pokoren, da ne morem govoriti z domačini, tedaj mi je bilo tako hudo, da bi bil kmalu znorel. Zavedel, da si jetejnik, te peče kot živ ogenj. Tistega, ki ga te zavest ne peče, tisti je res pravi zločinec. Sicer je res, da v ječi človek ne sme veliko premišljevati. Vsakdo se skuša zamotiti, s čimer se more. Kako se boš pa zamotil? Čitati nimate kaj, karte igrati ne smete, delati ne morete. Torej? Večne debate, večni prepiri; ta prokleta politika nas je grizla kar naprej. Večkrat sem se vlegel v posteljo in si z odejo pokril glavo, da nisem poslušal njihovih čenč.

V naši sobi je bil tudi neki asistent z ljubljanske univerze. Ta je včasih na skrivaj dobil kak časopis in ga je bral na glas od prve pa do zadnje črke. Kaj smo hoteli? Še vedno smo rajši poslušali kot politiko.

Kajpada je bilo težko ustvariti tiho sožitje med petnajstimi odraslimi, zdravimi moškimi, ki so bili vsako minuto z mislijo doma in zraven tega še različnih nazorov, različnih značajev in različnega političnega prepričanja. Pa tudi sicer smo bili večkrat drug drugemu v nadlego.

Pomisli! Soba je bila razmeroma zelo majhna. V sobi za vrati je bilo popolnoma odprto, ne vem že kakšno, ali angleško ali francosko stranišče. Lahko si mislite, koliko časa je smrdelo, da smo se vsi zvrstili. Nekateri, ki so bolehal, so se mučili mnogokrat po pol ure. Neznosno je pa smrdelo, kadar se je kdo najedel čebule. Zato smo imeli poleti in pozimi noč in dan okno odprto.

Druga nevšečnost je bil dim. V sobi smo namreč tudi kurili, kadar smo si kaj skuhal ali segreli. Kurili smo kar na tleh ob zidu. Za drva smo pa imeli vse zaboje in škatle od paketov, smeti, odpadke, največ smo pa kurili z obleko. Obleko, zlasti poletno, ker zimski ni hotela goreti, smo razcefrali na nitke in s temi nitkami smo si skuhal večerjo. Na ta način smo pokurili vse tkanine, le tiste ne, ki smo jih imeli na sebi. Kaj boste? V sili konj muhe žre.

Smrt dveh junakov na Rakitni

Rakitna, konec suša.

Naša vas je bila toliko srečna, da je pred komunisti imela več mesecev mir. Pri nas namreč ni nobenih terencev in nobenih domačih komunistov. Zaradi tega so tuje, ki so prihajali k nam, večkrat grozili, češ da je to prekleto belo Rakitno treba enkrat za vselej uničiti, saj so tod doma sami beli hudiči, od dojenčka do starčka.

No, nazadnje so svoje grožnje res hoteli uresničiti. Dne 14. suša so pridrli k nam lačne in ušve komunistične tolpe ter začele na debelo kralati in pleniti. Pohrali so nam živino, žito, vse, kar jim je prišlo pod roke, celo otrokom so pobrali obleke. Ljudje so trepetali in jokali. Vse je prevzel silen strah. Moški so se pravčasno poskrili ter cele tri dni bili skriti — brez hrane. Gorje bi bilo moškemu, ko bi bili koga dobili! Na vsak način so jih hoteli dobiti ter so v vsaki hiši vse prevrtili za njimi — hvala Bogu — brez uspeha.

Služajno pa je tistega dne popoldne prišla iz Borovnice v Rakitno majhna domobranska pa-

Kletev

V samotni dolini barake stojijo; obkroža visoko jih bukov drevje. Raz griček dol hišice nanje strmijo, ki lahno zastira jih sadno vejčje.

Vasica ob strani Cerovljak se dviga; utrujen stražar je nedaleč od meje. V dolini se biserov tisoč prižiga, ko zlato se sonce po nebu prismeje.

Pod gozdom je travnik in njiva zorana, pripravljena v zgodnji pomladi za setev. V dolini pa usta človeška zarana — kot mesto molitve — izustijo kletev.

Za meglo se tiha vasica je skrila. Cerovljak ponosni zdaj jezno zre dol. In žalost je malo kotlino ovila, ko njiva trepeče od groze in boli...

Ubogi naš narod, njegovi sinovi! Saj kletev ga stiska in tlači kot mora. Gorje, če od tebe zbeže blagoslovi! Bo li te rešila še — grenka pokora?!

Umivati se, prati, čevlje čistiti, to smo morali vse v sobi. Ščasoma se človek tudi umazaniji privadi...

Uprava.

Ječo so upravljali ravnatelj, ki je bil sodnik, potem tajnik, sodnik pomočnik, blaginjak in ekonom pa nekaj pisarjev. Nadzorstvo nad nami pa je imela straža, ki ji je poveljeval neki rezervni kapitan, potem je bilo nekoliko podoficirjev in 90 do 100 mož posadke. Pazniki so bili od prvega do zadnjega vsi podkupljivi; najslabje jih je bilo pridobiti s cigaretami, s kosom slanine, s klobaso in tudi s prepečencem. Kdor je hotel kakšno uslugo, je moral nekaj žrtvovati, drugače ni šlo. Vsi pazniki so hinavski, udarjeni samo na dobiček in politično skrajno nezanesljivi. Z njihovo pomočjo so komunisti razpredali svoje mreže po vsej jetnišnici in še celo zunaj jetnišnice. Po kapitulaciji je prišlo vse na dan. Naravnost sreča je, da nismo ob kapitulaciji še hujše stvari doživeli, kot smo jih pri tako nezanesljivih paznikih.

trulja, kakršna je večkrat hodila. Preden pa je patrolja mogla biti obveščena, kakšni gosti so prišli v Rakitno, so jo komunisti že od vseh strani napadli.

Vrli fantje pa niso bili kakšni letošnji zajci, marveč so se spretno znali izmuzniti iz nastavljenih zank, čeprav so komunistične tolpe imele svoje zasede razpostavljene po hribih okoli vasi ter se je od Otav Rakitni blizala vsa glavna ljubljanska brigada, ki je štela kakih 400 mož.

Vsej tej komunistični sili se je posrečilo, da je končno obkolila le dva člana patrolje. To sta bila domobranca: mitraljezec Žot Ivan in njegov pomočnik Brenc Ivan. Ta dva sta takoj spoznala, da jima je nemogoče umakniti se. Nista pa izgubila poguma, marveč sta kakor prava junaka sprejela neenaki boj. Bila sta se do zadnjega diha. Komunisti so ju naskakovali, pa so morali to drago plačati. Pred njuno strojno puško je obležalo 18 mrtvih komunistov. Komunisti so uvideli, da vse njihove sile dvema niso kos. Zato so ju skušali ubiti in jima priti za hrbet. To se jim je nazadnje le posrečilo. Toda fanta se nista vdala, marveč sta se bojevala, dokler nista drug za drugim padla.

Nekaj dni nato pa je komuniste doletela zaslužena kazen.

Junaka slovenska bojevnika pa sta nam svetel vzgled, kako brez strahu in kako odločno se je treba bojevati. Vajini imeni, draga junaka, ostaneta zapisani v zgodovini naše Rakitne! Vajina junška kri, ki je namočila Rakitniško planoto, pa bo seme odločnosti in vztrajnosti, ki nam bo dajalo poguma za najbi boj, dokler z naše trpeče slovenske zemlje ne izgine zadnji komunist!

Najboljši in najcenejši slovenski tednik je »Domoljub«

Kaj je NOVEGA

Zakaj trpita Ljubljana in okolica pomanjkanje

Prehranjevalne težkoče v Ljubljani imajo poleg drugih splošnih še svoje posebne vzroke. Pomanjkanje sočivja, krompirja, zelja, repe itd. občutijo Ljubljančani zlasti zato, ker zaradi komunističnega tolovajstva na Dolenjskem ni bilo obdelane toliko zemlje kakor navadno in je bil zato pridelek manjši. Vendar je na Dolenjskem še vedno dokaj krompirja, jaja, mleka, masla, celo mesa. V Ljubljani vsega tega ni dovolj samo zato, ker komunisti s svojimi tolovaji kolikor največ morejo ovirajo promet med Dolenjsko in Ljubljano. Pod tem brezvestnim komunističnim početjem seveda trpijo v Ljubljani tudi zagovorniki, prijatelji in tudi pristaši gozdovnikov, ki naj se za vse to svojim »tovarišem« lepo zahvalijo.

d Domobranska služba božja v Ljubljani. Na praznik 25. marca so Ljubljančani imeli pred deveto uro dopoldne priložnost obćudovati strumne vrste slovenskih domobrancev ljubljanskega moštva, ki so z godbo korakale po glavnih ljubljanskih ulicah k cerkvi svetega Jožefa. Na trgu pred cerkvijo je bil pred častniki domobranskega štaba vojaški raport, nato pa v prostorni cerkvi, ki so jo domobranske vrste zavzele do zadnjega kottička, služba božja. Domobrancem je pridigal njihov kurat, nakar je bila sveta maša, pri kateri sta stregla dva domobranci v uniformi. Na koru pa je igrala domobranska godba. Po službi božji so domobranci z godbo zopet odkorakali po glavnih ulicah mesta v svojo vojašnico. Obćinstvo je ponekod v špalirju in z vidnimi simpatijami opazovalo čvrste domobranske vrste. — Enak nastop domobrancev bo ob tem času v Ljubljani na vsak praznik in vsako nedeljo.

d Petnajstletnica nadškolskega posvećenja je obhajal 25. marca goriški nadškof Margottij. Ob tej priložnosti je daroval g. nadškof slovesno mašo ter je ob sklepu podelil vernikom evharistični blagoslov.

d Pošta Kostonjčeva na Krki je pričela 1. aprila poslovati za pisemsko pošto. Krajci Čučja mlaka, Dobrava, Hrovaški brod in Zameško iz okoliša Škocijan pri Mokronogu so začasno dodelili pošti Bela cerkev na Dolenjskem.

d Za upokojece. Pod pokrajinsko upravo, ki jo vodi prezident g. general Rupnik so šele upokojevcem dosegli to, za kar so leta in leta zaman moleovali: odpravo kuluka in samskega davka.

d Za svilgojstvo v Jadranskem Primorju. Odkupne cene za kokone je letos pristojna oblast v Trstu znatno zvišala in sicer od 25 na 50 lir za kilogram. Vsak gojitelj sviloprejk pa dobi za vsakih 15 kg svežih kakonov še 1 m platna in 15 gramov sukanca brez točk.

d 5 strokovno-nadaljevalnih, 9 meščanskih in 20 ljudskih šol ima sedaj Ljubljana.

d Zaradi varčevanja z elektriko, bo po odredbi tržaške prefekture poskusni alarm siren v vsem Trstu opoldne in ne več ob desetih dopoldne. Pri bližnjem sovražnih letal se bo kljub šteđenju z električnim tokom ob vsaki uri dal alarm s sirenam.

d Goriške nesreče. S koleša je padel in obležal z nevarnimi poškodbami 48 letni upokojenec Franc Markl iz Podgore. — Z vrelo kavo se je hudo polil 3 letni Stanislav Legiša iz Standreža. — Med delom si je ranil levico pekovski pomočnik Kazimir Doržak. — Pri iztovarjenju težkega sode si je ranil levico delavec Franc Krašovec. — Pri sekanju drv je zadel levico 18 letni Ernest Kupin iz Solkana. — Pri padcu si je zlomil desno podlaktico 39 letni kmetovalec Alojzij Nanut iz St. Petra. — Pri razkladanju velikih kamnov si je zlomil nogo 52 letni Josip Burger iz Podbrda. — Pri vodnjaku si je zlomil nogo 73 letni Henrik Vidmar iz Gorice. — Pri padcu pod voz si je zlomil nogo Stefan Hojak iz Cepovana. — Ko je padla s senika, si je zlomila hrtenico 45 letna Ana Tomažičeva iz Podkraja. — Granata se je razpočila in močno ranila Antona Peršeta iz Ročinja.

d Zaradi močnega dotoka prebivalstva je nastala v Trzinu ob Jadranskem morju pomanjkanje stanovanj. Posledica je bila neverjetno zvišanje najemnin. Da se preprečijo nezdružive razmere, je

pristojna oblast izdala odlok, po katerem morajo dobiti vse najemniške pogodbe županovo dovoljenje.

d Pod predsedstvom goriškega nadškofa monsi. Margottija se je nedavno sestel goriški pomožni odbor; ta hoče skrbeti za priseljenice, ki so se zatekli v goriško pokrajino.

d 220 vagonov sadja je lani predelala v sok in mezgo spodnještarska predelovalnica svežega sadja.

d Smrtina kosa na Gorenjskem. V brezijanski občini so umrli v februarju: Arh Andrej iz Mošenj, Lampret Jožef z Brezij, Schöll Hubert z Brezij, Winklern Friderik z Brezij, Meglič Marija rojena Stare z Otoka, Zbogar Marija iz Crnvice, Bertič Marija rojena Bodaj iz Posavca, Stare Marija iz Leš. — V kamniški občini so umrli v februarju: Franc Vrhovnik iz Tunjice, Karl Kotnik iz Šmarce, Franc Janežič iz Zaprice, Jožef Romšak iz Briš, Janez Kumar iz Godiča in Alojzija Prelesnik iz Fuzin. — V Celju so umrli: Mihael Dechnont, Franc Grabnar, Jože Lednik, Ivan Verderber, Jožefa Jug, Ivan Bonač, Ana Slokan, Gestrand Werlostschneig, Karolina Kraner. — V Trbovljah: Borstner Srečko, Maletič Ivan, Benčič Ana, Zeillinger Ana, Knez Marija, Novak Ivan in Marija, Schelko Alojz, Forte Franciška, Gačar Ana Marija, Hribar Adolf in Sever Anton. — Pri delu na vodnem stolpu v St. Vidu-Vižmarjih je doletela smrt ključavničarskega vajenca Jožefa Jereja.

d Se nekaj nezgod. Pri stavbeniku Zivcu v Ljubljani zaposleni zidarski delavec Viktor Pogčnik je med delom padel in si zlomil levo nogo. — V Crni vasi na Barju je posestnikova hčerka Franciška Škrabova padla ter je dobila hude poškodbe po glavi in drugod. — Iz Logatca je bil v ljubljansko splošno bolnišnico pripeljan progovni čuvaj Josip Arhar. Ono nedeljo je pregledoval železniško progo med Logatcem in Planino. Stopil je na mino, ki je takoj eksplodirala. Čuvaj je dobil hudo poškodbo po vsem životu, posebno po trebuhu. Zopet žrtve komunističnih tolovajev. — Z burkljami je nekdo močno poškodoval 34 letno služkinjo Francisko Seškovo v Škofljici. — Pri padcu se je hudo pobila v Šmarju na Dolenjskem 59 letna mizarjeva žena Marija Terbežerjeva. — V Zelimlju je pes ugriznil v nogo 63 letno delavko Uršulo Jakličevno. — Pri padcu si je zlomil levico 15 letni Anton Hladnik pri Dev. Mar. v Polju.

Okrog sosedov

s Tehtna izjava hrvatskega vojnega ministra Vokića. Na zborovanju hrvatske vseučiliške mladine je hrvatski vojni minister Vokić povedal tudi sledeče: »Ni važno, kaj je bil ta ali oni pred 10. aprilom 1941, torej pred proglašitvijo hrvatske države. Tudi ni važno, komu in kje je ta ali oni prej oddal svoj glas. Važno pa je, kako in koliko danes hrvatski mož in hrvatska žena doprinašata za skupnost. Brez širokogrudnega puščanja v nemar v vseh malenkostih ne moremo doseči srečne in zdrave bodočnosti hrvatskega naroda.«

s Hrvatsko socialno ministrstvo je zvišalo podporo za brezposelne na največ 450 kun na dan.

s Srbski ministrski predsednik general Nedić je povedal na dan tretje obćitnice Simonovičevega puča tudi to-le: Srbski narod je spoznal, da je komunistem največji sovražnik srbstva in da mora biti zato brez usmiljenja iztrebljen s srbskega narodnostnega področja. Zatorej morajo biti vsi Srbi združeni v enotni fronti. Pozabimo na vse napake in stranpota. Nimamo nobene izbire. Odločiti se nam je za rešitev ali za propast.

s O Broz-Titovi zahtevi glede izročitve zlataga zaklada bivše jugoslov. Narodne banke razpravlja zagrebški »Hrvatski narod«. List cenil vrednost tega zlataga zaklada na 100 milijonov dolarjev. Hrvate prav nič ne zanimajo spori v okviru vele-srbskih izbeglicev, odločno pa protestirajo proti temu, da bi kdorkoli razpolagal s premoženjem bivše Narodne banke v inozemstvu.

s Kmetovalci na Hrvatskem bodo v bodoče za 100 kg oddane cikorie prejeli po 2,6 kg sladkorja in 10 kg kavinih nadomestkov, za 100 kg sladkorne pese pa po 1,5 kg sladkorja, 40 kg svežih in 2 kg posušenih rezancev sladkorne pese, za 100 kg semen sončnic pa 5 kg jedilnega olja, 15 kg oljnatih pogaj in 8 kg sladkorja.

s Ker so cene v Zagrebu zelo narasle je tudi ravnanstvo zagrebških mestnih podjetij zvišalo cene elektriki, plinu in vodi za 100%. V Zagrebu pričakujejo še novega draginskega vala tudi zato, ker so se razširile novice, da bodo 1. aprila dobili vsi državni nameščenci izredno državno podporo v višini 30 do 50 tisoč kun.

NOVI GROBOVI

† Dr. Anton Breznik

Dne 26. marca je umrl v ljubljanski bolnišnici na vnetju pljuč dr. Anton Breznik, ravnatelj škofijske gimnazije, slavni slovenski slovničar in jezikoslovec, dopisni član Slovenske akademije znanosti in umetnosti v Ljubljani. Slava pokojnikovega spomina!

† Peter Arnež

Na Jesenicah je padel pretekli teden pod žilinsko roko komunista g. Peter Arnež. Pokojnik je bil vzoren katoliški mož in poznan javni delavec. Bil je marljiv sodelavec in odbornik raznih prosvetnih strokovnih in gospodarskih organizacij. Bil je podžupan jeseniške mestne občine in banski svetnik ter izrazit pobornik za pravice delavstva. Ker je bil zvest Bogu in narodu in vpliven po svoji neomadeževani preteklosti, ga je komunistična zločinska roka umorila na cesti, ko se je vračal k svoji ljubljani družini od dela iz tovarne. — Verjetno, da njegova velika žrtve narodu prinaša pravo spoznanje in da njegova kri ni bila prelita zaman.

Pokojnega Petra Arneža bomo ohranili v hvaležnem spominu.

V Ratečah pri Škofji Loki je umrla Marija Bertonec. — V Bistrici pri Trzinu je odšla v večnost 71 letna Ivanka Vrabčič roj. Mrače, doma iz Nemške vasi pri Ribnici. — V Zagrebu je umrl 12. marca bivši ljubljanski vseučiliški profesor 82 letni dr. Artur Gavazzi. — V Zg. siški je odšla po večno plačilo Ljubič Uršula roj. Oevirk. — V Kočevju je zapustil solzno dolino trgovec Lojze Levstek. — V Kosezah v Zg. siški je umrla Ivana Novak. — V Ljubljani so odšli v večnost: Mala Bernardka Šajbic, Marija Potočnik roj. Prevc, akademičnomobranec Zabavnik Ivan, dijakinja Vlasta Gmajnar, 85 letna Franciška vdova Eržen roj. Kravos, Pečnik Marijeta, finančni uradnik v p. Franc Schott. — Naj potivajo v miru! Preostale tolaži Bog!

KRATKE z vsega sveta

Turčija bo letos prodala Švici 2 milijona kg tobaka.

165 premogovnikov s 85.000 delavci na Angleskem je stopilo v stavko zaradi neugodnih delovnih pogojev.

Badoglievo vlado je doslej prva in edina od zavezniškega tabora priznala Sovjetijo.

Nov izbruh Vezuvja je največji v zadnjih 70 letih; iz žrela bruha kamenje itd. do 400 m v višino.

Ze 40.000 ljudi je brez strehe zaradi Vezuovega izbruha v Južni Italiji; nad 2000 oseb pa je bilo mrtvih.

Zdrave petorčke je nedavno povila žena v argentinskem kraju Belgrano živečega Italijana Diligenti.

Slovaški tiskovni urad odločno zavrača londonsko laž, po kateri naj bi bile nemške čete zaslede Slovaško.

Naročilo za kovanje 30 milijonov železnih novcev po 20 vinarjev in 20 milijonov železnih novcev po 10 vinarjev je izdala Madžarska.

Ulične napise v kitajskem Šanghaju, ki so bili doslej angleški, so zamenjali s kitajskimi.

Samski davek plačujejo sedaj v Turčiji poleg moških tudi ženske od 17. do 45. leta.

Papir bodo začeli izdelovati iz ločja, ki raste na bregovih Donave.

1563 milijonarjev ima sedaj Švica.

Demantno poroko s svojim, za 13 let mlajšim možem, je obhajala te dni neka stoletna starka v francoskem Abbevilleu.

Badoglieva vlada je dovolila Sovjetom uporabo italijanskih letalšč.

Churchill je izjavil pred ameriški padalnimi četami, da bodo imele »kmalu« priložnost sodelovati pri operacijah za »veliki udar«.

Nemška letala so brez lastnih izgub že dvakrat porušila vse zasilne pristaniške naprave na jadranskem sovražnem otoku Visu.

Tito-Broz je le orodje tujih političnih vplivov ter služi zgolj tujemu umešavanju, je povedal te dni predsednik jugoslovanske begunske vlade Purić.

Peter Bohinjec

POD KRIVO

POVEST I ELKO

IZ ČASOV ROKOVNJAČEV

9 Bila sta oba priljubljena pri vašcanih in vsa vas se je veselila poročnega dne. Sam gospod Tomaž je obljubil, da počasti ženina in nevesti. Pripravljali so se na svatbo ves predpust in skoraj vsa vas se je oblekla v svatovski obleko. Godci so godli s klarineti in basom, z balo obloženi parizariji so bili ovenčani s smrekicami in vencici, mize so se šibile jedil in peciva, fantje so s samokresi streljali, zvonovi so pritrkavali...

Le eden se ni veselil. Za vasjo je zahajal in premišljeval, kako bi prekrizal račune.

Prišel je dan svatbe. Vse je bilo pripravljeno, vse veselo. Klanškova dva sta hodila po vasi in se kazala vašcanom. Zenin Ožbolt je bil na Jezerskem, kamor je šel vabit na svatbo. Vrnil se je pozno v noč s Sprajcarjem. Vračal se je čez planino Komataro in Brsnino. Ko je s svojim tovarišem korakal od Medvodja proti Čepuljam, hipoma nekdo nanju ustrelil. Sprajcar hitro nameri svojo puško dvocevo in vrne strel. Pa ni bilo več nobenega sledu po napadalcu. Iznenadena potnika počasi stopita proti goščini, odkoder je prišel prvi strel. Čula sta le neko tuljenje, ki pa je trenutno prenehalo. Ko prideta na mesto, zagledata krvavo sledi, pa nobenega človeka.

»Zadel sem, Ožbolt! Slediva mu!«

»Veš Matijec, ne morem. Tudi jaz sem zadet. Takoj moram h Globočniku v Tržič, da mi potegne kroglo iz rane.«

In Ožbolt globoko vzdihne, poprimajoč se ob ledja.

»Škoda, kdo bi neki bil neznani sovražnik?«

»Saj veš, kdo neki drugi kakor Vranjek.«

»Pa ta bi meril vame, kor sem mu otel nevesto.«

»Eh, mar je rokovnjaču nevesta. Ti se ženiš od nedelje do nedelje.«

Počasi korakata čez hudičev most proti Tržiču.

Tam, kjer se Lomčica steka v Bistrico, zagledata ob potu beračico, ki je sedela na kamnu in obvezovala psa, ležečega v njunem naročju. Ko beračica zagleda prišleca, začne tarnati in se kregati.

»Kaj vama je naredila moja živalica, da sta jo obstrelila? Ali se vama nič ne smili? Edino stvar na svetu, ki sem jo ljubila in ki mi je v podporo, sta mi uničila. Kdo bo vzel kroglo mojemu Tacanu iz rane na nogi? Kaj mi boče pes s tremi nogami, če mu jo dam odsekati?«

Potnika se čudita in ne moreta si pojasniti nenadnega dogodka.

»Od kod pa ste, ženska?«

»Jaz sem tam od Kamnika doma in sem božjastna. Nisem za delo in moram beračiti. Ker pa me je Bog obdaril s lepim obrazom in čedno postavo, imam zmerom dovolj sitnežer, ki preže na moje devstvo. In prav ta moj kužek je moj varuh. Gorje mu, ki bi se dotaknil mojega poštenja. Kdo me bo zdaj varoval, kdo branil?«

»Ženska, vi se motite. Midva ni sva krivca. Pogledajmo rano, ki mi jo je zadel neznani napadalec!« reče Ožbolt in kaže kri na hlačah.

»Kdo je torej streljal?«

»Bog ve, midva ne veva,« odvrne Sprajcar in pomoli beračici mal denar. Ta ga vzame in tarna dalje. Bila je Travnova Jera, ki je s Tacmanom prežala na prihajajočo popotnika. Zvedela je za Sprajcarjev prihod k Jezeru v vasi in sporočila Vranjeku, ta pa Tacmanu, ki je imel nalogo, Sprajcarja spraviti izpod nog. Napad se mu je ponesrečil, Sprajcar je ostal zdrav, Ožbolt pa je postal žrtev Vranjekovega maščevanja. Predržna rokovnjačka pa se je nalašč postavila z ranjenim psom na pot, da je ženina iz Dupelj docela zbegala, obenem pa se prepričala, ali je Tacman zadel ali ne.

Nasla dva znanca sta počasi korakala proti Tržiču, Sprajcar z nabasano puško, Ožbolt pa na palico se opirajoč.

Tržiški padar je vzel Ožboltu kroglo iz ledja in ga obvezal, Sprajcar pa je najel voz, da je odpeljal domov ranjenega tovariša.

Težko so že pričakovali ženinov. In prišla sta. Svatba je bila, pa Ožbolt je ostal v postelji. Misli je, da bo prebolel rano in se drugi dan napravil v cerkev. Pa ni šlo. Rana je zatekla in Ožbolt ni mogel stopiti na nogo.

Sprajcarjeva svatba se je izvršila, Ožboltovo pa so odložili za po Veliki noči.

Ko so se svatje vračali iz cerkve, zagledajo na vežnih vratih pri Boltarju nabito telečjo in svinjsko glavo...

Vranjek je kosal pod Taborom pri Peharki Boltarjevo tele in Sprajcarjevega prašiča. Vsi njegovi tovariši so bili tam zbrani in so se gostili na račun Sprajcarjeve svatbe.

Fundežkin Tomaž je godel in Travnova Jera je plesala, da se je kar kadilo. Tacmanov Tacan pa je sedel v kotu pod mizo in godel, ližaje svojo rano.

Kaj vama je naredila moja živalica?

X.

Divna si gora sv. Jošta! Daleč seže tvoj pogled po gorenski strani: naj te popotnik opazuje s sorske doline, naj te opazuje iz Udnega boršta, povsod se mu prikaže ljubka zvonika kakor dva rožička vrh tvoje gore. Izletniki te obiskujejo, romarji se ti približujejo, stari varuh krajske okolice! Letoviščarje čaraš s svojo krasoto, romarje bojaš z milostmi, pripuščaj pa tudi, da hudobna roka kazi lepe spomine tvojih obožateljev.

Noč se je naredila. Po gori se premikajo čudno opravljeni možaki. Znana so jim pota, a tudi steze in celo vrzeli in preseke. Samozavestno, a vendar pritajeno stopicajo od Kucne gor štirje bradat možakarji. Že so za lopo pri cerkvi in kar nič se ne premisljajo, kam naj krenejo.

Naravnost na mežnarjeva vrata potrkajo in se ne zmenijo za lajanje psa, ki se je zaganjal vanje. Mežnarjev hlapec je pomolil glavo izza hleva.

Eden izmed neznancev ga takoj opazi in povpraša, ali je kaj romarjev v cerkveni hiši. Hlapec je takoj pripravljen poizvedeti. Ali njegov obraz je bil neverjetno zategnjen, da bi neznanci pri belem dnevu takoj spoznali njegovo neodkritost.

Neznani oboroženi gostje vstopijo v mežnarijo in položijo svoje samokrese predse na mizo.

Mežnarica — vdova Urša Benedek — plašno ogleduje strašne obraze in vpraša, kaj žele?

Zena odide v klet in prinese vina na mizo. V tem se je tudi hlapec vrnil iz župnišča.

»Jih je precej, možakarji!«

Tako sporočilo je prinesel hlapec neznanim in vendar znanim rokovanjem. Sporočilo je namreč ekspoziro Janezu Cemažaru, kakšni gostje se napovedujejo. Duhovnik nekoliko pomisli, odslavi hlapca in ukaže takoj prižgati luči po vseh oknih romarske hiše. Tako bodo roparji menili, da je romarjev dosti in si ne bodo upali vlomiti v cerkveno hišo. In tako je tudi bilo. Zvižča se je posrečila. Plašarji so zrlj skozi okno na romarsko hišo, — vse je bilo razsvetljeno. Ostali so v mežnariji, jedli in pili in so postajali dobre volje.

Urša, le prinesi še eno mero. Nič hudega ti ne bomo naredili. Samo napasti in napojiti nas moraš. Ta-le kurja tacac je prinesel dve kuri v dar sv. Joštu. Tam-le doli na Kucnarjevem pograda sta se mu tako dobrikali in ponujali, da se ju je moral usmiliti. Pa ju napravi za večerjo. Dober oblizek je vselej dobrovoljen,« govori Bresa.

»Se zgodi,« odgovori Urša z debelim glasom in odhiti v kuhinjo.

»Veš, Taca, jaz že ne grem več v župnišče. Ko je bil pri sv. Joštu še gospod Franc, suh, majhen možiček, tisti, ki je pri oknu oporoško delal — sva šla nekoč k njemu s Polonjekom po denarje. Malo no-

čakajta, pravi gospod, da grom iskat denarje v drugo sobo. Midva greva za njim, ker ga ni bilo takoj nazaj. A glej ga dedca! V rokah je držal črne bukve. Midva se začneva potiti. Stala sva kakor priklenjena in se nista mogla ganiti. Pogledam skozi okno in kaj zagledam? Sam vrag je gledal skozi okno. Midva pa jo hitro pobereva, kar so naju noge nesle,« skonča Travnov Janez.

»In kakšen je bil vrag?« povpraša Bresa.

»Jezik je imei rdeč in dolg kakor moja roka,« nadaljuje Travnov. »Rogovi so bili ovnovi, oči povje in kosmat je bil kakor kozel, pa mulec, ker ni imel brade. Pač pa je imel vrat povit s sovjim repom.«

»Ali ta gospod, ki je zdaj, ta Selčan nima take moči kakor gospod Franc,« reče Tacman.

»E, kaj se boš bodel z vragom? Črn je eden kakor drugi,« ugovarja Polonjek.

»Najboljši plen je v cerkvi. Tam je vse dragoceno,« spet pravi Travnov.

»Li že veš, Janez, ki si nekdanj po cerkvah svetnike dolbel,« pristavi Tacman.

»Res je. Zato je najbolje, da vložimo v cerkev in vzamemo monštranco.«

»Jih je precej, možakarji!«

»Velja,« potrjuje Vranjek. »Ko se napijemo in najemo, odrinemo. Ti, Janez, pojdi na stražo, izpij in odlazi!«

Duhovnik Janez Cemažar je med tem hodil po sobi in kukal skozi okna. Nič več se mu ni zdelo nevarno in je začel počasi luči ugaševati. Suha, majhna njegova postava je gledala živo izpod čela, posikala z očmi vse kote cerkvene hiše, a ni opazila Travnovega Janeza, ki se je plazil za hlevom in stopical okrog zvonika onkraj cerkve sv. Jošta. Pač pa je opazil ostale plašarje, ki so odšli precej veseli iz mežnarije. Brezskrbno je zapala Benedekova vdova, hlapec je že smrčal v hlevu, a tudi gospod Janez je ugasnil zadnjo luč ter odšel k počitku.

Bila je temna noč. Soparno je bilo ozračje in pričakovati je bilo nevihte. Grmelno je v daljavi in bliski so švigali po zraku. Huda ura se je bližala.

»Se Bog nam gre na roko,« zamrmra Tacman in udari po železnih mreži, kolikorkrat se je zabliskalo.

(Dalje prihodnjak.)

PO TRPLJENJU — VSTAIENIE

Jezus obhaja učence

Med dvema razbojnikoma

Od smrti vstali Zveličar

Jezus na Oljski gori

Snemanje s križa

Zalostna Mati božja

Pirhe slikata

Mrtvega Kristusa objokujejo

38

Stisnil je z levico dva prsta desne roke in mi hotel s tem pokazati najino meločljivost.

»Toda če grem s teboj,« sem pripomnil, »me bodo tvoji rojaki pojedli.«
»Rojaki ne pojedli belih ljudi,« je prezirljivo odvrnil. Z vso mešanico bolj ali manj slovnično nepravilnih besedi in stavkov mi je skušal dopovedati, da tudi če bi me njegovi rojaki ne hoteli lepo sprejeti, da bi me on branil in žrtvoval svoje življenje zame »kakor dobri Jezus«. Pripovedoval bi rojakom, kako sem mu rešil življenje, kako dober sem bil z njim, kako sem ga ljubil, kako sem ga poučil o krščanstvu in mu povedal še mnogo lepih stvari. Nato pa je zaključil z močnim glasom:

»Vsi, vsi rojaki na tla, kakor jaz.«
Ob teh besedah je padel pred me na obraz. Dvignil sem ga in ga počutil, da za smemo moliti samo Boga.

Gradnja tretjega čolna.

Iz razgovora s Petkom sem spoznal, da so ponesrečeni Evropejci, ki so se rešili na obalo njegove domovine, bili Španci ali Portugalci. Zato pa je postajala v meni vedno močnejša želja, da bi poskušal srečo in odplul tja, odkoder mi bo morda mogoče odpotovati pozneje v domovino, kjer bom zopet videl Hull in svoje drage...

Prevzel od teh misli sem nekega dne odvedel Petka s seboj, da mu pokažem čoln, ki sem ga skril v malem pristanu med skalovjem. On pa je žalostno zmajal z glavo in dejal: »Premajhen; večji, še, še, še.« Hotel je reči, da bi moral biti dvakrat večji. Tedaj sem ga odvedel k prvemu čolnu, ki ga nisem mogel spraviti v vodo. Izjavil je, da je kar dober, čeprav je bil samo enkrat večji od prvega.

A naletela sva na oviro. Ker je čoln ležal tam že nad dvajset let, je bil že nekoliko pokvarjen. Petek je bil boljši previden in moder od mene. Izjavil je:

»Dovolj dober za jesti in piti.«
Uganil sem, da je hotel reči, da bi ga lahko uporabil, da bi vanj spravila živež in vodo ter ga privezala za čoln, v katerem bi potovala. Morala sva se torej spraviti na delo, da narediva tretji čoln. Če sem sam naredil dva čolna, bova v dveh naredila enega prav gotovo prej in bolje. Torej pridno na delo!

Drevesnih debel sva imela dovolj na izbiro. Ker je bil Petek bolj izkušen, sem izbiro prepustil njemu. Kmalu je našel primerno drevo, ki pa mu nisem vedel imena.

Ko sva ga podrla, ga je hotel Petek izdolbsti z ognjem, kakor so delali njegovi rojaki. A pokazal sem mu, da se da z našim orodjem to opraviti bolje in hitreje. Petek se je izkazal kot dober in spreten delavec in po enem mesecu sva delo dokončala. Imela sva zdaj čoln, ki je bil kar eleganten in se nama ga nikakor ni bilo treba sramovati. Mi hočete verjeti?

Da sva ga spravila v vodo s pomočjo valjev in drogov, ki so se nama neprestano lomili, sva porabila celih štirinajst dni. Ko pa sva ga spravila v vodo, sva ugotovila, da je nenavadno lahek in pripraven, da sva lahko bila kar ponosna.

Z velikim začudenjem sem tedaj ugotovil, s koliko spretnostjo ga je znal Petek voditi in obračati. Ko sem ga vprašal, če bova s tem čolnom lahko poskusila srečo na morju, mi je odgovoril:

»Da, da. Močan veter, dobro potovati.«

Hotel sem čoln opremiti z jamborom in jadrom, s krmilom in sidrom. Jambor sva našla z lahkoto. Jadro sem naredil iz kosov jader, za katere se že leta in leta nisem več zmenil. Z veliko potrpežljivostjo sem jih sešil skupaj in naredil jadro, ki sicer ni bilo lepo, a je popolnoma ustrezalo svojemu namenu.

S temi pripravi sva porabila cela dva meseca, ker sem na vsak način hotel, da bi nama ne manjkalo prav nič, kar bi moralo biti v pomoč najinemu potovanju.

Najtežje delo, ki me je stalo največ truda, je bilo krmilo, ki ga nikakor nisem mogel pogrešati. Končno se mi je tudi to posrečilo. Ni bilo sicer elegantno, a je popolnoma odgovarjalo svojemu namenu. To pa je bilo dovolj. Službo krmarja sem seveda pridržal zase.

Petek je zelo spretno sukal vesla, na jadro pa se ni spoznal popolnoma nič. Več dni sem moral porabiti, da sem ga naučil ravnati z njim. A bil je zelo razumen in v kratkem času je postal kar spreten mornar. Da sem se lahko zanesel nanj. S kompasom

pa se nikdar ni mogel sprijazniti. Bila je to zanj preveč učena zadeva. Sicer pa na tem potovanju, ki ni bilo dolgo, in ob lepem vremenu, tako ne bova rabila kompasa. Čez dan bi videla obalo, ponoči pa bi naju vodile zvezde. V glavnem sem se prepustil božji Previdnosti, ker sem se dobro zavedal, da se več ali manj vedno uresniči pregovor: »Človek obrača, Bog obrne.«

Že sedem in dvajset let sem bil na otoku! Ko sem prišel semkaj sem imel črne lase, zdaj pa so bili skoraj sivi! Komaj tri leta sem bil v družbi človeka, ki se mi je zdel kakor angel, ki mi ga je poslal dobri Bog, za kar sem mu bil neizmerno hvaležen.

Hvaležnost do Boga je postajala še bolj živa zaradi upanja, da bo kmalu prišel čas rešitve. V duši se mi je zbudila slutnja, da ne bom preživel več telega leta na otoku. Kljub temu pa nisem opustil navadnega dela. Kopal sem in sejal kot prejšnja leta in si pripravil tudi zalogo grozdja. V tem pa nikakor ni bilo pomanjkanje zaupanja v božjo pomoč.

Boj z ljudožrci

Pršla je deževna doba in s tem čas, ko se je bilo treba umakniti v hišo. Pravočasno sem se poskrbel, da sem spravil na varno novo izdelani čoln. Ob izlivu rečice, kjer sem pred leti pristal s splavi, je Petek skopal primerno kotozajo, ki sva jo ogradila in zavarovala čoln še s streho.

Ko je bilo delo dokončano, sva se zatekla v hišo, kjer sva potrpežljivo čakala, da mine deževna doba. Seveda nisva lenarila, ker sva imela vedno dovolj dela. Prav pogosto sva prebirala sveto pismo. Sklenil sem, da se

odpraviva na pot koncem decembra. Ko je zopet nastopilo lupo vreme, sem se lotil zadnjih priprav za odhod. Računal sem, da se ne bom vrnil več, da mi bo le mogoče najti možnost, da se vrnem v Anglijo ali vsaj v kako drugo deželo med Evropejce.

Kaka dva tedna pred dnevom, do ločenim za odhod, sem hotel odstraniti streho in spraviti čoln iz kotanje v morje. Naročil sem Petku, naj odide na tisto stran otoka, kjer je bilo mnogo želv, da bi obnovil zalogo mesa in jajc, ki so predstavljala del našine vsakdanje hrane.

Petek je odhitel, toda prav kmalu je prisopihal nazaj in kar brez lestev splezal čez okop ter kričal:

»Gospod, gospod! Nesreča! Karibi, Karibi!

Nisem razumel, kaj hoče reči. Ko se je nekoliko pomiril, mi je pojasnil: »Tam, tam... eden, dva, trije čolne... eden dva trije čolni... Karibi! Šest čolnov?« sem vprašal in pokazal na prste.

Vzela sva s seboj več nabasanih pušk, samokresov in streliva

»Ne, ne, ne; eden, dva trije čolni,« je odgovoril in tudi pokazal s prsti.

Čudno se mi je zdelo, da je bil tako preplašen, če so čolni bili samo trije. Kmalu pa sem spoznal pravi vzrok njegovega strahu. Revček si je mislil, da so divjaki prišli zato, da poiščejo njega, kar mu pa brez dvoma ni bilo po godu.

Zdela se mi je smešna njegova domišljavost. Misli je, da je tako pomembna osebnost, da se ga divjaki spominjajo še po treh letih in da so ga prišli iskat kot kak dragocen zaklad. Toda ali nismo tudi mi, omikanji ljudje večkrat tako domišljavi?

Pomiril sem ga, češ, da morajo ti gospodje računati z najinimi »bliskini gromi«. Nikakega dvoma ni, da jih bova ugnala!

Petek mi je stavil še nekaj ugovorov, ki mu jih je narekoval streh. Jaz pa sem mu dokazoval, da se nama ni bati ničesar, da se lahko zaneseva na svoje orožje in na pomoč Tistega, ki me je vedno tako očetovsko varoval. Pomiril se je, a popolnoma le ni bil prepričan.

»Petek, ali boš v boju pogumen in ali me boš ubogal v vsem?«

»Gospod,« je odvrnil odločno, »ti ukazati, jaz umreli.«

Dal sem mu nekoliko žganja, ki mu je ogrela kri. Oborožila sva se in vzela s seboj še več nabasanih pušk in samokresov, streliva in živil ter odšla na vrh griča, da si ogledava okolico.

Res sva zagledala tri čolne in skusno pino divjakov. Preštel sem jih. Bilo jih je enaindvajset in imeli so s seboj tri nesrečne ujetnike. Takoj sem uganil, da so prišli z istimi nameni, kot navadno. Niso se izkrcali na kraju, odkoder je pribežal Petek, pač pa ob izlivu male rečice, na planjavi, ob robu katere se je razprostiral gozd, ki je segal skoraj do morja.

Petek je izjavil, da je ta čoln, kar dober.

Kmečki dom

Kavka Karel:

Gradnja z lesom

Neupravičeni predsodki proti lesu kot gradbenemu materialu temelje po največ na primerih zgradb, ki so bile zgrajene s tehnično zastarelimi konstrukcijami, pri katerih je bila izraba lesa negospodarska in ki so imele zato le začasen značaj. V največ primerih je bila tudi izvedba površina in les slabo uporabljen. Iz vsega navedenega sledi, da so to nedostatk tehnične izvedbe, ne pa nedostatk gradiva samega.

Ta neutemeljen odpor proti lesnim zgradbam je v inženirstvu že močno popustil. Povsod, kjer hočejo države velikopoležno izvesti sanacijo stanovanjskih razmer in kjer grade zgradbe v večjem številu, se vračajo k lesu kljub visoki ceni, ker omogoča edino to gradivo res hitro gradnjo. Tudi za naše razmere bomo morali posebno na deželi segati po lesu kot najbolj prirocnem gradivu, če bomo hoteli hitro in velikopoležno rešiti obnovo. Važno okolnost predstavlja pri nas močno razvita lesna industrija, ki omogoča hitro, gospodarsko in tovarniško obdelavo lesa, strojno izdelavo sestav, njih delov ter notranje opreme.

Les nudi glede na pripravo in montažo sestavnih delov veliko prednost pred drugim gradivom. Ker gradbene sestavne dele lahko izdelujemo s pomočjo strojev v delavnicah, je omogočena v znatni meri njihova industrijska produkcija. Izvensezonska, celoletna izdelava po enotnih tipih mora ustvariti absolutno konkurenco vsakemu drugemu gradivu.

Takojšnja uporabnost popolnoma suhih lesenih stanovanjskih in gospodarskih poslopij, brez sušilne dobe, omogoča takojšnjo uporabo, na katero moramo pri zidanih poslopjih čakati najmanj eno leto. In kar je najvažnejše: gradbena doba traja za lesena poslopja le nekaj tednov. Prava gradnja se omejuje na zidanje temeljev, ostalo pa je le montaža sestavnih delov, ki so vskladiščeni. Možno je delo tudi pozimi, kar je za obnovo velike važnosti. Delati bomo morali poleti in pozimi in ob vsakem času. Živina, ljudje in pridelki ne morejo ležati na prostem in bodo morali za vsako ceno pod streho.

Zaradi mnogo tanjših sten je pri isti zazidani ploskvi površina izrabljena za 12% bolj pri lesenih kakor pri zidanih zgradbah.

Glede na veliko lažje gradivo je obtežitev sveta znatno manjša in se zato temelji lahko precej skrajšajo. Dalje odpade vsako izsekavanje reg in utovorov za razne instalacije, ker te v lesenih zgradbah lahko polagamo v vmesne prostore volnih sten in stropov.

Ako upoštevamo vse navedene prednosti, je jasno, da so lesene zgradbe, posebno stanovanjske hiše enakovredne zidanim, če so tudi ostala strokovna dela izvršena solidno in iz dobrega materiala.

Tudi z estetskega in umetniškega vidika lahko lesene stavbe zadovoljivo še tako razvajeno oko. Njihova lepota je prav v lastnosti lesnega gradiva, to je v njegovi strukturi in lahki obliki konstruktivnih delov.

Leseno poslopje, posebno stanovanjska hiša, mora biti glede na les kot gradivo čisto drugače zasnovana, zgrajena in oblikovana, kakor pa zidana. Lastnosti lesa dovoljujejo in zahtevajo čisto druge konstrukcije, kakor so običajne pri zidanih zgradbah. Zato se razlikuje lesena zgradba od zidane že po zasnovi talnega načrta in po oblikovanju zunanje lica, ki je vse bolj enostaven in brez izstopajočih vogalov.

Kombinacija lesa in masivnega gradiva: opeke, kamenja ali betona, je pravilna le, če napravimo vso etažo in sicer kletno ali kletno in pritrilno masivno in nanjo postavimo leseno predalčje ali kladno steno. Kombinacija v eni in isti etaži pa moramo izvesti tako, da zgradimo v vsakem gradivu zaključeni del, in to v celoti, in nanj priključimo in dobro zvežemo ostalo zgradbo. Notranje nosilne predelne stene naj regajo vedno preko vse stavbe od ene do druge zunanje stene ali vsaj do druge nosilne stene. S tem dosežemo veliko boljše vezavo obodnih in notranjih nosilnih sten. Ker so tudi stropi leseni, je dobra zveza

stropov in sten nujna in so posamezni sestavni deli v veliko večji vzajemni odvisnosti. Velika klonopornost lesenih preklad dovoljuje uporabo širokih oken in vrat. Glede na samonostnost predelnih sten je razdelitev notranjega prostora v posameznih nadstropjih skoraj neodvisna in je vezana le na izpeljavo dimnikov, preduhov in stranišnih odpadnih cevi.

Lesene stene. Za gradnjo stanovanjskih in gospodarskih poslopij prihajata v poštev dva načina: kladno in predalčno ali prekatne stene.

Najstarejši način gradnje lesenih sten so kladne ali zmožnične stene. Te stene so masivne, zgrajene iz tramev, ki leže vodoravno drug na drugem in se stikajo ali so z utori in vehami med seboj tesno zvezane. Zvezo med posameznimi tramovi ojačujejo klini iz trdega lesa, ki varujejo tramove, da se ne morejo izmakniti. Podstavek zmožničnih sten je, kot pri ilovnatih, zidan iz kamenja ali betoniran. Na njega položimo najprej lego asfaltne lepenke, da zavarujemo les pred zidno vlago. Na tako narejeno navdno izolacijo položimo leseno steno. Najprej napravimo venec iz pragov, ki imajo na zgornji strani pero, nanj pa polagamo ostale vodoravno ležeče tramove, ki so za gradnjo stanovanjskih poslopij vedno opremljeni z utori in vehami. Debelina teh tramov je zadostna, če merijo v širino 8–10 cm. Visoki so navdno do 20 cm. Na vogalih segajo glave tramov 25–30 cm iz vogala. Zveza vmesnih in obodnih sten je narejena na isti način. Tudi želni les tramov pri okenskih in vratnih stenskih izrezih ima utor, v katerega zabijemo pozneje velike iz trdega lesa, ki varujejo tramove stene, da se ne more izmakniti, hkrati pa pritrdimo vanje vratne podboje in okenske obode. Vijaki v čelnem lesu ne drže.

Ta način gradnje lesenih hiš z zmožničnimi stenami pa ima posebne lastnosti, ki se morajo pri izdelavi upoštevati. Zlasti je važno krčenje lesa pri sušenju. Les se skrči v dveh letih po dograditvi pri 3 m visokem nadstropju še vedno za 5–8 cm. Če se to ne upošteva pri drugih obrtniških delih, zlasti mizarskih in instalaterskih, utegne imeti to za hišo usodne posledice.

Vsa okna in vrata morajo biti tako zgrajena, da ima od zgoraj navzdol pomikajoča se stena in strop zadosti vmesnega prostora, da ne začne pritiskati na okenske in vratne podboje in okvire. Tudi mora biti notranja obloga in obdelava sten taka, da raztezanje in krčenje lesa nanjo ne more vplivati. Prav tako pomembna je priključitev krova na dimnike, ki so zidani. Višina dimnikov ostane nespremenjena, ker se zid ne krči (vsaj v toliki meri ne kot les), medtem ko se višina pritrilne hiše zniža za cca 8 cm.

Po vojni bomo morali z lesom bolj štediti. Zato bomo morali v večini primerov graditi namesto masivnih sten **predalčne lesene stene**, ki bodo zavzemale prvo mesto. Verjetno bodo pri obnovi podeželja ostale predalčne konstrukcije tudi za naše kraje najbolj razširjeni način gradnje lesenih poslopij. Gospodarska izraba lesa in racionalna strojna obdelava omogočata produkcijo v večjih količinah. V tem slučaju pa bomo morali uporabljati sodobne sisteme, ki se od starih, pri nas v rabi, najbolj razlikujejo v izvedbi lesenih zvez. Stara zveza je les močno oslabil. Zato so morali naši predniki lesene dele predalčja predimenzionirati. Konstrukcijske mere so se, dokler niso poznali statike, določevale bolj po ceni ali po izkušnjah. Dandanes pa masivnost vsega lesovja natančno izračunamo in dimenzioniramo. Le tako je mogoče, da les gospodarsko do skrajnosti izrabimo. Nemški lesni strokovnjaki so izdelali dva sistema predalčnih sten, ki omogočata gradnjo tudi razkošnejših stanovanjskih poslopij. Najbolj v rabi je način, pri katerem segajo navpične sohe čez dve etaži. Za sohe uporabljajo les 5×10 cm. Sohe etoje 50–70 cm vsake. Okenske in vratne sohe so močnejše in merijo 10×12 cm. V vogalih poljih leže diagonalne opirake, ki predalčje proti pritisku vetra varujejo. Posamezne lesovje pritrdijo med seboj z žebli. Dalje je les medsebojno zvezan in je lesovje le malenkostno oslabiljeno. Stropniki so zaradi večje trdnosti zagrebenjeni z vrhnjaki. Drugi način je stabilnejši: V tem primeru ne

Križanka št. 12

1	2	3	4	5	6	7
8			9	10	11	
12		13				14
	15	16	17		18	19
20				21		22
23			24		25	
26			27		28	
29	30		31		32	33
34	35	36				37
38		39	40		41	
42						

Vodoravno: 1. rusko mesto, 8. vodna žival, 9. rojstna hiša, 11. arabsko oblačilo, 12. kemični znak za arzen, 13. moško ime, 14. okrajšan veznik, 15. ozirnični zaimek, 17. vsi si ga želimo, 18. latinska kratka za pripis, 20. drevo, 21. grški bog, 23. abesinski poglavar, 24. moški glas, 25. član indijskega plemena, 26. žito, 28. kurivo, 30. nemški predlog, 31. predpostni čas (brez prve črke), 32. kemični znak za radij, 34. tebe, 36. pisatelj, 37. veznik, 38. rimska boginja, 40. levi pritok francoske reke Some, 41. glasbeni izraz, 42. ptica.

Navpično: 1. del slovenskega ozemlja, 2. glej 23. vodoravno, 3. vrh v Julijskih Alpah, 4. časnikarstvo, 5. pritrilnica, 6. hebrejsko »očec«, 7. plug, 9. igra, 10. merilo, 15. domača žival, 16. norveški dramatik, 18. predstojnik samostana, 19. kraj v Banatu, 20. kipižo, 22. polovico Skadra, 27. mesto v otočju Fidži, 28. ostanek odedenega debila, 29. slog, 33. brez nje ne bi znali pisati, 35. doba, 37. odeja (v narečju), 39. karta, 41. osebni zaimek.

Rešitev križanke št. 11

Vodoravno: 1. repa, 4. lesk, 7. prilika, 11. Dalmacija, 12. ideja, 13. apah, 14. S. K., 15. boa, 17. a. a., 19. molinica, 21. sp., 23. let, 24. da, 26. oreh, 29. Sion, 31. polenovka, 32. dojilja, 33. ruda, 34. raka.

Navpično: 1. radič, 2. Priek, 3. mladotelnik, 5. ekipa, 6. kvaša, 7. Pad, 8. ima, 9. Ica, 10. aja, 11. SOS, 15. bil, 16. Ant, 18. Aca, 20. lopar, 22. pelod, 24. divja, 25. snaha, 27. Rod, 28. hej, 29. sol, 30. Oka.

segajo sohe skozi dve etaži. Okrog vse stavbe teče venec iz vrhnih leg, ki sklepa in veže sohe pritrilja. Na vencu vrhnjakov leže po robu položeni stropniki, na katere polagajo venec praznih leg, ki nosijo sohe in ostalo konstruktivno tramovje sten prvega nadstropja. Ta način se najbolj približuje staremu predalčnemu sistemu.

Vmesna polja med nosilnimi tramovi izpolnimo lahko z glino, surovimi ali žganimi zidki in s podobnim gradivom, ali pa obložimo tramovje na zunanji strani z opažem. Notranjo stran lahko opažimo z dvojnim ali samo z enojnim opažem in jo še štukaturamo in ometamo. Če vmesna polja izidamo in steno ometamo, moramo paziti, da ne ometamo tudi lesa. Zaradi raztezanja in krčenja lesa nastanejo na teh mestih razpoke, ki se stalno obnavljajo. V ta namen uporabljamo zidake, ki segajo dva centimetra čez lesene tramove. Čez vso steno napremo žilno mrežico, ki nosi omet in je les od ometa popolnoma ločen.

Tudi predalčne stene morajo imeti zidan ali betoniran podstavek in temelje. Na ta podstavek položimo asfaltne lepenke in šele na to leseno prazno lego, da jo zavarujemo pred zidno in talno vlago.

Če izidamo predale z navadno opeko ali s surovimi ilovnatimi zidki, je pretanka in toplotno premalo izolira. V tem primeru jo moramo znotraj obložiti s ploščami iz penastega betona, s porolnimi ploščami ali s kakim drugim toplotno izolacijskim gradivom.

U. Mioni — V. Lovšin

Zgodovinski roman
iz časov sv. Pavla

RAHELA

29 »Rahela, moja Rahela...« ječlja Ozej, ki začenja razumovati.

»Išči jo. Pa ne povej drugim. Moja sramota ne sme priti v javnost. Mislim sem, da je zbežala k tebi, toda sedaj vidim, da se motim. Ti nisi bil udeležen pri njenem begu ali ropu.«

»Ako bi bil vedel, da noče biti več pri tebi, bi ji bil ponudil svojo gostoljubnost, vse svoje bogastvo in končno samega sebe. Izginila! S kom?«

Veliki duhovnik ne odgovori takoj, kajti služabnik vstopi:

»Odposlanec odličnega Lizija.«

»Končno!« zarjove Ozej.

Veliki duhovnik odpreta pismo in bere. Prebledi. Besen krik mu uide iz ust.

»Tribun odklanja pripeljati Savla pred veliki zbor,« pravi.

Ozej prav tako besno kriči.

»Odklanja!«

»Savla bo poslal namestniku Feliks.«

»In moja, naša obljuba?« vpije Ozej ves besen in podivjan.

Veliki duhovnik skomigne z rameni.

»Jaz vam je nisem svetoval napraviti.«

»Naša obljuba,« ponovi Ozej.

Veliki duhovnik ne odgovori.

»Daj, da pride Savl iz trdnjave. Lizija ga pošlje k Feliks, prej naj tebe posluša.«

»Zato pa išči Rahelo,« prigovarja Ananija, ki ga je bolj skrbelo, da najde hčer, kakor da vidi mrtvega sovražnika.

»Rahela! Ne skrivaj je! Saj ni pobegnila; ni mogla pobegniti!« kriči Ozej, ki je bil zelo vznemirjen zaradi velikih dvomov.

»Zares je pobegnila, ali pa je ugrabljena. Jaz sem jo bil odločil zate, pa se je zbala, ker je imela drugega ljubimca.«

»Kdo je ta druzec, ki mi jo hoče prevzeti?« puha Ozej.

»Izmael. Fabijev sin,« veliki duhovnik neprevidno reče.

»Ta okostnjak!« sika Ozej in nadaljuje: »Moja obljuba?«

»Te odvezujem. Jej, pij, toda najdi Rahelo.«

»Rahela!« krične Ozej in odide iz sobe, odločen, da ne bo ničesar opustil, da najde deklico, ki jo toliko ljubi.

Ni mislil na ugrabljenje. Prepričan je bil, da je zbežala iz očetove hiše, da se izogne zasvoženosti zaradi z Izmaelom Fabijevim sinom. Čutil se je samo, kakaj ni pobegnila k njemu.

Ta trenutek je na vse pozabil: ne lakoto, žejo in Pavla; ničesar drugega ni videl kot Rahelo, samo Rahelo; Rahela je pobegnila ali je ugrabljena; njo mora najti.

Tovariši, ki so čakali niso bili malo iznenadeni, ko so ga videli priti iz palače tako razburjenega.

»Torej?« ga vpraša stari Ofes.

»Rahela je ugrabljena ali je pobegnila.«

»Naj bi jo bil Ananija bolj varoval. Ku-ga...«

»Tribun ga noče pripeljati pred veliki zbor. Poslal ga bo namestniku.«

Zarotniki so besno zatulili. Bolj strašne vesti niso mogli slišati. In njihova obljuba?«

»Se li šališ?« Lakota in žeja sta ti zmešali možgane?« vpraša Evtih. »Lizija je odgovoril velikemu duhovniku.«

»Savla ne bodo pripeljali pred veliki zbor?«

»Ne.«

»In naša obljuba?«

»Sami mislite na to. Jaz iščem Rahelo,« pravi Ozej in hoče oditi, pa zarotniki mu niso pustili. Lakota in žeja sta jih podivjali. Izključeno je bilo, da bi se naprej vztrajali brez jedi in pijače. Iztegnili so roke in ga zadržali. On se je skušal iztrgati iz njihove okolice.

»Pustite me.«

»Naša obljuba?«

»Sami premislite.«

»Ti si nas zapeljal, da smo jo napravili.«

»Jaz vas nisem slišal. Ali ste mar otroci, da si daste obestiti obljubo?« jih prezirljivo vpraša. Bil je tako zloben. Zdalj ko je sam trpel za-

radi Rahelinega bega, je hotel, da bi vsi trpeli.

»Kaj je z obljubo?«

»Morate jo držati.«

»Oprostimo se!« Jejo in pijmo!« vzklíkne Kvart iz Efeza.

»Postite se. Zdalj me pa pustite!« zakriči Ozej in se hoče izviti iz njihovega obroča.

»Treba bo prisiliti Feliksa...« pripomni Ecehija.

»Kako?« vpraša Ozej z gromkim smehom.

»Ti veš, li si nas prisilil za zaroto.«

»Pojdi z nami!« so vikali drugi, obupani zaradi posta in ga hoteli vleči s seboj.

»Pustite me!« kriči Ozej in se hoče s silo oprostiti. »Moram iti kerkat Rahelo.«

»Rahela ti ne uide! Pojdi!«

»Pustite me!« in se skuša iztrgati iz njihovih rok.

»Gremo jest!« kriči Kvart iz Efeza.

»In pit!« ga popravi Evtih.

»Pojdi z nami!«

Hoteli so ga vleči s seboj, a on se je upiral. Prišlo je do pestenja. Ozej se je branil z udarci in brcami, ki jih je radodarno delil, pa jih tudi mnogo dobil. Mimoidoči so se ustavljali in smejali. Končno se Ozej otrese svojih prejšnjih zaveznikov in steče raztrgan in potolčen med smehom radovednežev.

Ecehija in stari Ofes sta hotela za njim, toda Kvart iz Efeza jima reče smejoč se:

»Pustite ga, naj teče! Pojdimo jest!«

Tako se se je končala zarota več kot štidesetih Judov, ki so se zavezali in zakleli, da ne bodo ne pili ne jedli, dokler ne bodo umorili Pavla.

20. POGLAVJE.

Nestrpnost zaljubljenca

Ozej je bil ves iz sebe od jeze: Rahela ugrabljena ali ušla; Pavel na varnem; zarota razbita; on sam izpostavljen jezi zarotnikov in v zasmeh mesta. Več kot gotovo je bilo, da bodo radovedneži pripovedovali zgodbo njegove polomije in sramote, psovanje in udarce, ki jih je dobil. O, ta jeza, ki ga je grizla!

Tekel je domov in se hotel takoj odtešiti. Jedel je malo, pač pa je pil mnogo novega dobrega vina od Binkošti.

Bil je oslavljen od dvodnevnega posta in utrujen od tekanja in naporov; vino ga je upijalo; postal je drzen in pripravljen na vse, da najde Rahelo, jo osvobodi iz rok tistega, ki jo je ugrabil, jo pripelje pred sinagogo in nato na svoj dom in kaznuje Pavla, ki ga je bolj sovražil kot tribuna, ki ga je branil. Zasnova je bil proti njemu veliko zaroto in jo bil tako dobro pripravil; pa ne samo, da je ni mogel izpeljati do konca, marveč so se celo zarotniki spoprijeli z njim in so njemu pripisovali polom.

Rahela ugrabljena? Od koga? Morda je le zbežala ali je veliki duhovnik lagal in jo je držal skrito, da jo izroči Izmaelu Fabijevemu sinu?

Ko je zdaj odkril ime svojega tekmeča, je njegova besnost porasla do brezmejnosti. Rahela pri tem grdem starcu; zvezati njeno polmlad s to zimo, polno mraza? Tega ne bo prenesel nikoli.

Vedno bolj je prihajal do prepričanja, da je Rahela v očetovi hiši in da se je ta lagal in si umisljal, da je o tem gotov.

Ta pes velikega duhovnika! Dati hčer takemu nečednemu starcu. Ne; Izmael je ne sme dobiti! Ona je njegova; nihče mu je ne more vzeti. Hotel je prisiliti zahtevnika, da se odpove njeni roki in ako se ne bo hotel odpovedati prostovoljno, že va, kaj bo storil.

Vino mu je vilo poguma. Menjal je obleko in odšel od doma z ognjevitim obrazom; kri mu je vroče zalala po žilah, oči so mu žarele in kretnje so bile grozeče. Mimoidoči so ga presenečeni gledali in marsikateri se je posmehnil:

»Glejte, kako vpliva binkoštno vino!«

Naletel je med potjo na starega Ofesa, ki je odhajal v tempelj, ko se je odtešal.

»Tako razburjen, Ozej?«

(Dalje prihodnjik.)

52.

»Takrat, mladenič, si bil ti še majhen črv, ko sva krenila midva z očetom ono jutro proti mestu. Jaz sem vodil očeta in on je šel voljno z menoj. Ni poznal poti in razmer. Nato sva prišla v gozd, v katerem si bil ti menda predvčerajšnjim in šla sva k Skalni Baburi.«

53.

Skalna Babura je drugače dobra ženska in posodila mi je nazadnje dve metli, da bi midva s očetom lahko prišla do mesta. Z metlami se da priti zelo daleč in Skalna Babura je pač čarovnica.

54.

Ker pa tvoj oče ni bil vajen metle — bil je zelo pošten — je nenadoma sredi leta stranoglavil na zemljo. Na srečo je prišel v košat bezgov grm in se ni tako skoro nič poškodoval. Zlazel je zopet na metlo in odletela sva dalje.

PRAVNI NASVETI

Omejitev prometa z zemljišči. Vrhovni komisar je odredil, da je potrebna za vse pogodbe in ostale pravne posle med živimi, s katerimi se spremeni lastništvo na nepremičninah, odobritev šefa pokrajinske uprave v Ljubljani. Ta naredba velja tudi za nazaj za vse prej sklenjene pogodbe, če predlog za prenos lastninske pravice ni prispel najkasneje do včerajšega 31. januarja 1944 pristojnemu zemljiškotiskovnemu sodišču.

Proti navijalcem cen. Da se zagotovi preskrba delovnega ljudstva pred vsem z blagom, potrebim za življenje, in da se prepreči navijanje cen, je vrhovni komisar odredil: Življenjskim potrebščinam določajo cene komisariji za cene, ki jih določijo vrhovni komisar. Vsako neposredno ali posredno evinjanje teh cen je prepovedano. Cene drugemu blagu in za storitve morajo ustrezati načelom vojnega gospodarstva. Načela vojnega gospodarstva krši n. pr.: 1. odur; 2. prekupčevalec, ki posega ne da bi bil iz narodnogospodarskih ali vojnogospodarskih razlogov upravičen v nakup in prodajo blaga ter blago s tem podražuje; 3. kdor blago neupravičeno zadržuje ali odklanja prodajo. Krivitelje te naredbe bodo strogo kaznovane.

Zaplemba in oddaja pnevmatik. Šef pokrajinske uprave je odredil: Pnevmatike za motorna vozila (plašče in zračnice) se ne glede na njih lastnika zaplenjajo: ako služijo motornim vozilom, za katera ni izdano prometno dovolilo, ako so odveč; na rezervi ali ako so vobče nerabne. Take pnevmatike se morajo oddati uradu za civilno motorizacijo v roku in na način, kot mu ta določi. Za prevzeto pnevmatiko se plača odškodnina. Krivitelj te naredbe bo kaznovan s strogim zaporom do pet let in z denarno kaznijo do 30.000 lir.

Omejitev prodaje in pridobitve motornih vozil. Šef pokrajinske uprave je izdal naredbo, ki odreja: Prepoveduje se vsaka odplatna in neodplatna odsvojitev in pridobitev motornih vozil, ki so registrirana v Ljubljanski pokrajini, kakor tudi onih, ki se niso nikjer registrirane, brez posebnega predhodnega dovoljenja šefa pokrajinske uprave. Tako dovoljenje ni potrebno pri prenosu lastninske pravice po dedni poti. Krivitelji te naredbe bodo kaznovani s denarno in zaporno kaznijo, vozilo pa bo oblast zaplenila.

ZA LETOŠNJI MAJ

bodo izšle nove

ŠMARNICE

MARIJE POMAGAJ

ki jih je spisal kanonik Fr. Koretič. Šmarnice bodo izšle že kakih 14 dni. Založil jih bo škofijski pripravljalni odbor prvih sobot in se naročajo pri imenovanem odboru: Poljskana c. 6. v Ljubljani. Šmarnice bodo nudile aktualne vsebine ter prelepo branje ne samo za duhovnike, ampak tudi za laike. — Vljudo prosimo častite župne urade, da bi organizirali v svojih župnijah naročanje teh šmarnic. Vsa naročila sporočite na gornji naslov.

Mehanika

vsakdanjega življenja

je naslov prihodnji številki »Svetovec« knjige, ki bo izšla v prvih dneh aprila. Knjigo je napisal znani strokovnjak vseučiliški profesor dr. inž. Kuhelj, kar je dovoljno jamstvo za kakovost knjige. **Mehanika vsakdanjega življenja** nas bo seznanila s raznimi tehničnimi in mehaničnimi vprašanji, ki so človeku nudijo dan za dnem pri vsakdanjem delu doma, na cesti, pri delu v tovarnah in drugod. Avtor nas bo na kar najbolj preprost način seznanil z vprašanji, ki se nanašajo na mehaniko in tehniko, kar bo zanimalo brez dvoma slehernika, predvsem pa čitatelje, ki se zanimajo za vprašanja, ki bodo obravnavana v tej knjigi. Naročite se na »SVET« — pošlajte njegov naročnik!

Naročajte, širite in čitajte najboljši tednik Domoljub!

Vključitev romunskega ozemlja v vojaške namene

V zvezi z novim položajem, ki je nastal z vključitvijo romunskega ozemlja v vojaške namene, piše romunsko časopisje tudi sledeče: »Mi ne prikrivamo resnice o težkih časih, ki jih bomo doživljali. Toda že dolga stoletja poznamo le težke pogoje življenja. Naše tako pestra zgodovina nas je z vsem seznanila. Ona nam danes ukazuje, naj ne zgubimo zaupanja v našo moč in našo pravico. Ukaz današnjega časa je, gledati nevarnostim v oči, ne se pred njimi skrivati, ne se jim izogniti, temveč jim stopiti nasproti s trdno vero v narod, v državo in vojsko. Naša državna ustanova nemoteno izpolnjuje svojo dolžnost. Narod je enoten, vojska pa je opora našega obstoja kot države in naroda.«

Dvojčki

Letopis sicer ni posebno zanesljiv, vendar smatrajo, da pride na 100 porodov dvojčka na svet. Nadalje štejejo trojčke na 6000 porodov, četvorčke na 230.000, petorčke na 10.000 porodov. Svoj čas so poročali iz Lancashirea o šestorčkih, od katerih so samo enega ohranili pri življenju. Bo najbrž res, da je živnost tem manjša, čim več otrok pride hkrati na svet.

Mezde po storitvah

V zasedenih zahodnih ozemljih je uvedla Nemčija v stavbeni stroki tako imenovane storitvene mezde. Čim več dela izvrši, tem višje si plačan. Ako delavec ne izvrši najmanjše količine dela, ki mu je odkazano, mu mezdo znižajo pod običajno.

Južno sadje v Dalmaciji

V mirnem času je Dalmacija pridelala tudi precejšnjo količino južnega sadja. Tako je n. pr. v Dalmaciji zasajenih okoli 700.000 figovih dreves, ki so navadno dala letni pridelek 3000 vagonov posušenih fig. Hrvatska vlada namerava zvišati letni pridelek posušenih fig s podeljevanjem podpor za napravo modernih sušilnic. Mandljev so v Dalmaciji pridelali do 100 vagonov. Prav toliko pa tudi rožice, ki jih uporabljajo tudi kot nadomestek za kakao.

Delavske plače v Bolgariji

Na sestanku voditeljev stanovskih organizacij je bolgarski ministrski predsednik naglasil, da je v Bolgariji delavsko vprašanje zadovoljivo rešeno. Gmotni položaj nad 300.000 delavcev se je precej zboljšal. Strokovno usposobljeni delavci so imeli nekdanj po 07 do 80 levov dnevnega zaslužka, zdaj pa ima 90% delavcev mezde od 120 do 180 levov. Pri 24 delovnih dneh je povprečni mesečni dohodek 4000 levov, kar je približno toliko ko mesečna plača nižjega državnega uradnika.

Klobuk na sodišču

Pred sodnike v angleškem Southamptonu so pozvali mlado deklico za pričjo. Prišla je, toda ko so jo poklicali z imenom in je stopila naprej, je vodja obravnave pripomnil: »Oprostite, prišli ste brez klobuka. Takšno obnašanje ne odgovarja angleškim pravilom o dostojnosti.« Deklica je zardela do ušes, potem je pokazala na majhen klobuček, ki je sedel zadaj na njeni glavi. Bil je iste barve kakor njeni lasje, zato ga sodnik ni opazil. Seveda je sodnik umaknil svojo zahtevo po klobuku, ko se je prepričal, da se je sam zmotil.

Štorklja v vojašnici

Gospodinja Katarina Martinelli je šla nedavno nakupovat v neko trgovino v Rimu. Začutila je bližnji poroč. Spravili so jo v bližnjo vojašnico, kjer je povila zdravo, krepko deklico. Vojaški častniki so nabrali 1500 lir za novorojenko. Nekdo od častnikov se je takoj ponudil za botra.

Babilonski stolp

Tisoč let in več pred Kristusom je bil Babilon prestolnica mogočnega kraljestva. Razprostrl se je na obeh straneh reke Evfrat, njegov obseg je bil še enkrat tako velik kot obseg mesta Du-

Križem sveta

naja. Mesto je bilo obdano z visokim zidom z 250 stolpi. Nedaleč od mesta je bil babilonski stolp ki se je dvigal 192 metrov visoko. V njem je bilo svetišče babilonskega boga Marduka. Na vrhu stolpa je bila zvezdna opazovalnica. Pozneje so babilonsko kraljestvo zavzeli Perzijci, ki so mesto popolnoma zanemarili. Evfratov pesek je podiral poslopja, reka je pozneje usmerila svojo strugo preko mestnega ozemlja in odnesla vse, da ni ostal kamen na kamnu. Babilonska slava je minula in po tisoletjih stikajo ljudje za razvalinami mogočnega kraljestva.

Dresirane čebele

V dunajskem Pratu je videti kot posebno zanimivost dresirane bolhe, ki v veselje gledalcev vlečejo male vozičke. V zadnjem času skušajo dresirati tudi čebele. Da bi jih privadili na cvetje izbranih rastlin, jim pokladajo sirup. Čebele se privadijo dotičnemu vonju in nabirajo med samo iz določenih cvetov. To se pravi, da se zna nekoč pojaviti na trgu vijolična, narcisna, lilijna strd.

Gozdovi — finski bogastvo

Kdor hoče spoznati Finsko, mora sesti v aeroplan in vsaj enkrat preleteti nad to deželo. Skozi okno bo videl morje, gozdove, nato spet morje in spet jezera. Kjer se konča gozd, so prične jezera in kjer je obala jezera, tam so začne gozdi. 57 procentov vse finske površine je gozd in več kot trideset odstotkov je jezer in pa močvirij. Gozd ni za Finsko samo okras, ampak tudi vir bogastva, prav tako kakor so jezera vir energije za elektrifikacijo. — Poig velike gozdne industrije, ki je za Rusijo in Švedsko največja v Evropi, je na Finskem razširjena še tekstilna industrija, metalurgija, ladjedelništvo, mlekarstvo, živiloreja in tako dalje. Glavno bogastvo pa so vendar gozdi in jezera.

Knjižne nagrade »Družinske pratike«

za leto 1944

je žreb razdelil med naslednje tekmovalce:

Andoljšek Al., Pokopališka 30, Moste-Ljublj.
Christof Jos., šol. ravn. v pok., Povšetova 33a.
Dovč Jernej, žel. vlakovodja, Stozice 13, Ježica.
Ferbežar Pavla, dijakinja, Šmarje-Sap 13.
Geratij Mirko, uradnik, Marijin trg 4, Ljublj.
Jerinca Viktor, Dole 12, Borovnica.
Koritnik Ant., trgovka, Gerbičeva 25, Ljublj.
Košček Jož., dijak 1. r. mešč. š., Novo mesto.
Kraljič Janez, Florijanska ul. 14, Ljubljana.
Krofič Ivan, noč. čuvaj, Kozarje 35, Dobrova.
Kržin Franc, dijak, Peruškova 1, Ljubljana.
Medven Marija, Dimičeva 8, Ljubljana.
Mrak Savo, akademik, Trnovski pristan 16b.
Pečenik Vinko, Smolnik 14, Polhov Gradec.
Rivec Marija, Rakovnika 7, Ljubljana.
Rupnik Jernej, Gor. Logatec 60.
Sneditz Ivanka, Bobovk 3, Kranj.
Stopar Marija, Rožna dolina XI-12, Ljubljana.
Strah Leopoldina, učiteljica, Vel. Lašče 51.
Škof Zofija, Korena 5, Horjul.

Mali oglasnik

Pristojbina za male oglase se plačuje naprej.

Harmonike

najbolje popravlja in oglašuje po ugodni ceni. — A. Zeleznik, Vrhnika, Stara cesta št. 51, gostilna Novak

Smrekove hlode

vam plača najbolje — Krže, mizarstvo Vrhnika, Idrijska c. 2.

Oglašaj v »Domoljubu«

CITAJTE IN ŠIRITE »DOMOLJUBA«!

Herausgeber — Izdajatelj: dr. Gregorij Pečjak, Prof. i. R., profesor v pok. — Schriftleiter — Urednik: France Kremžar, Journalist, časnikar. Für »Ljudsko tiskarno« — Za »Ljudsko tiskarno: Jože Kramarčič, Direktor, ravnatelj. — Alle in Laibach — Vsi v Ljubljani. »Domoljub« stane 24 lir za celo leto, za tuzemstvo 30 lir. — Dopise in spise sprejema uredništvo »Domoljuba«, nazočnino, inserate in reklamacije na upravo »Domoljuba«. — Oglasi se zaračunajo po posebnem ceniku. — Telefon uredništva in uprave štev. 40-04.